

Man må filosofere

Brev nr.16

Jeg ved godt, det er indlysende for dig, Lucilius, at man ikke kan få et lykkeligt liv, ja end ikke et tåleligt, uden filosofien. Det lykkelige liv beror jo på, at man har nået den
5 fuldkomne visdom, men selv et tåleligt liv på, at man er på vej mod den. Men selv om det er indlysende, skal det bekræftes og slås bedre fast ved daglig overvejelse og øvelse. Det er mere krævende at holde fast ved det rette end at beslutte sig for det. Man skal holde fast og sætte kræfter ind på at studere uafbrudt, indtil det, som er god vilje, bliver til en god sjæl. Du behøver ikke at bruge mange ord på at forsikre mig om, at du har
10 gjort store fremskridt. Det er jeg klar over. Jeg ved, hvad der ligger bag det, du skriver; du digter ikke og pynter heller ikke på det. Du skal dog høre min mening: Jeg har længe haft forhåbninger til dig, men har endnu ikke tillid. Jeg vil gerne, at du har det på samme måde. Du har ingen grund til umiddelbart at stole fuldt ud på dig selv. Du skal ransage, undersøge og iagttage dig selv. Se først og fremmest efter, om du har gjort
15 fremskridt i filosofien eller i selve livet. Filosofien er ikke en almindelig færdighed beregnet på at tage sig ud. Den drejer sig ikke om ord, men om virkelighed. Den skal ikke bruges til at fordrive tiden med eller befri os fra lede, når vi ikke har noget at lave. Den former og danner sjælen, skaber orden i livet, styrer vores handlinger, viser, hvad vi skal gøre, og hvad vi skal lade være med, sidder ved roret og holder kursen for os,
20 når vi kastes rundt af bølgerne. Uden filosofien kan ingen leve frygtløst, ingen trygt. Hver eneste time sker der utallige ting, som man må søge råd for i filosofien.

Nogen vil sige: Hvad gavner filosofien mig, hvis der er en skæbne? Hvad gavner den, hvis der er en gud, der styrer? Hvad gavner den, hvis tilfældet bestemmer? Man kan jo hverken ændre det, der er et vilkår, eller forberede noget over for det uvisse.
25 Enten har gud bemægtiget sig min vilje og bestemt, hvad jeg skal gøre, eller det er tilfældet, der ikke overlader noget til mig.' Uanset hvad der passer, Lucilius, eller om det alt sammen passer, så skal man filosofere. Hvad enten skæbnen tvinger os med en ubønhørlig lov, eller gud som universets herre har tilrettelagt alt, eller tilfældet skalter

og valter med menneskelivet, bør filosofien tage vare på os. Den vil opfordre til, at vi
30 adlyder gud af egen fri vilje og tilfældet uden at lade os bøje. Den vil lære dig at følge
gud og kunne bære tilfældet. Men dette er ikke stedet for en diskussion om, hvad der
er i vores magt, hvis forsynet har herredømmet, eller hvis skæbnen binder os og trækker
os ned, eller hvis det pludselige og uventede regerer. I stedet vil jeg gentage min
35 formaning og opfordring til dig om ikke at finde dig i, at driften i din sjæl aftager og
kølnes. Bevar den, og styrk den, så at det, der er sjælens drift, bliver virkelighed.

Hvis jeg kender dig ret, har du allerede fra begyndelsen set efter i brevet,
hvilken gave der følger med. Kig godt efter, og du vil finde den. Der er ingen grund til,
at du beundrer mig. Indtil nu har jeg været gavmild med andres visdom. Men hvorfor
siger jeg andres? Hvis nogen har sagt noget godt, er det også mit. Her er endnu et
40 Epikur-citat:

'Hvis du lever efter naturen, vil du aldrig blive fattig; hvis du lever
efter forestillinger, vil du aldrig blive rig.'

45 For naturen kræver kun lidt, men vores forestillinger umådeligt meget. Om du end
overdænges med formuer nok til mange rigmænd; om tilfældet end hæver dig ud over,
hvad en privatmand kan opnå, dækker dig med guld og klæder dig i purpur og giver
dig så meget luksus og overflod, at du kan dække jorden med marmor; om end den
giver dig lov til ikke blot at eje, men at træde på rigdomme; Ja, om end der dertil
50 kommer statuer og malerier og alt, hvad der er udformet af kunstfærdige
luksusgenstande, så vil det blot få dig til at ønske mere. De naturlige behov er
begrænsede. Men de, der kommer af falske forestillinger, fortsætter i det uendelige.
Det falske har ingen grænse. For den, der følger en vej, er der et sted et endepunkt, men
farer man vild, er rejsen uendelig. Træk dig altså væk fra de indbildte goder, og når du
55 vil vide, om det du søger, er udtryk for et naturligt eller et blindt begær, så overvej, om

"Breve fra Seneca" oversat af Hans Gregersen og Kell C. Madsen; side 36-38.

begæret kan stilles nogen steder. Hvis der, uanset hvor langt du er gået, hele tiden er noget tilbage, skal du vide, at det ikke er naturligt.

Hav det godt.